

DANSKE
GYMNASIER

Gymnasiernes
Bestyrelsesforening **gbf**

November 2020

Styrker ved gymnasiernes statslige selveje

I den aktuelle politiske debat om, hvordan man sikrer en geografisk bred uddannelsesdækning i en tid med faldende ungdomsårgange, er der en tendens til at udpege gymnasiernes statslige selveje som årsag til en u hensigtsmæssig konkurrence mellem ungdomsuddannelsesinstitutionerne. Samtidig er der en opfattelse af, at hvis der indføres øget central styring af gymnasiernes kapacitet og elevfordeling (jf. de aktuelle politiske overvejelser), vil man fjerne centrale elementer i selvejet, som derfor ikke længere vil være en meningsfuld styreform.

Danske Gymnasier og Gymnasiernes Bestyrelsesforening ønsker med dette notat at synliggøre de mange positive elementer i de almene gymnasiers statslige selveje. Samtidig vil vi argumentere for, at den stigende negative konkurrence mellem ungdomsuddannelsesinstitutionerne ikke skyldes selvejet, og at en mere central styring af kapacitetsfastsættelse og elevfordeling ikke vil ændre på de klare styrker ved selvejet.

For at anskueliggøre ovenstående tager notatet udgangspunkt i de tre ben, der udgør styringen af ungdomsuddannelserne: Selveje, taxametersystem og anden politisk regulering.¹ De følgende afsnit er opbygget efter denne tredeling, fordi den er relevant for at forstå, hvordan selvejet fortsat kan stå som det ene ben, selv om der foretages justeringer af de to andre. Først beskrives selvejet og styrkerne herved, og dernæst redegøres for taxametersystemet og reglerne for kapacitetsstyring og elevfordeling.

1) Selvejet

I forbindelse med kommunalreformen i 2006 overgik de hidtidige amtskommunale gymnasier til at være statsligt selvejende institutioner pr. januar 2007. I januar 2010 fik gymnasierne også bygningsselveje. Selvejet og bygningsselvejet er kerneelementer i styringen af gymnasierne i dag.

Det statslige selveje

Formålet med etableringen af det statslige selveje i 2007 var at skabe større frihed til at tilrettelægge driften af gymnasierne efter de konkrete lokale behov og ønsker og at sikre gymnasierne en central placering i lokalsamfundene.

Selvejet skulle skabe en mere enkel, gennemsigtig og effektiv styring af gymnasierne, hvor der blev sat fokus på deres output. Gymnasierne fik lokalt forankrede bestyrelser, som skulle sikre optimale rammer for

¹ Finansministeriet 2009: Selvejende institutioner – styring, regulering og effektivitet: <https://fm.dk/media/14013/9788778569042.pdf.pdf>
samt CEVEA 2013: Effekterne af taxameterstyring på ungdomsuddannelserne: https://cevea.dk/filer/old/materialer/analyser/utilsigtede_konsekvenser_af_taxameterstyringen_paa_ungdomsuddannelserne_-_problemer_og_mulige_loesninger.pdf

undervisningsaktiviteter af høj kvalitet, blandt andet ved at have kvalificerede lærerkræfter, gode fysiske rammer og et økonomisk råderum, der giver de fornødne handlemuligheder i forhold til prioriteringen af den samlede ressourceanvendelse.²

Rammerne for det statslige selveje og bestyrelsernes opgaver står i dag beskrevet i institutionslovens kapitel 4.³ Indledningsvis fastslås det, at institutionen ledes af en bestyrelse, og bestyrelsens ansvar og opgaver er i hovedtræk:

- At sikre, at institutionen til enhver tid har den rette ledelse
- At fastsætte institutionens strategi i samarbejde med øverste leder
- At medvirke til, at politiske reformer og initiativer implementeres på institutionen
- At træffe beslutninger om institutionens udbud af uddannelser, aktivitet og kapacitet
- At sikre en forsvarlig forvaltning af institutionens midler, herunder at godkende budget og regnskab for institutionen
- At varetage institutionens interesser i enhver henseende og sikre optimale rammer for institutionens virksomhed.

Bilag 1 og 2 indeholder en nærmere beskrivelse af hhv. tilblivelsen af selvejet på det almengymnasiale område og bestyrelsens ansvar og opgaver.

Bygningsselvejet

I 2010 fik de almene gymnasier tilbudt at overtage de ejendomme og lejemål, de havde til huse i, og dermed overgå til bygningsselveje. Formålet med at etablere bygningsselveje var at øge institutionernes økonomiske incitament til at optimere den samlede ressourceanvendelse på baggrund af kendskab til den enkelte institution og lokale forhold. Bygningsselvejet skulle også fungere som en likviditetsbuffer i forbindelse med den løbende finansielle styring.⁴

Overgangen til bygningsselveje har givet de almene gymnasier en øget frihed til at planlægge investeringer, styre bygningsdriften og indgå samarbejder om bygningsdrift på tværs af institutioner. Dispositionsfriheden har medført bedre prioriteringsmuligheder og ført til, at beslutninger om vedligeholdelse, udbygning og modernisering kan træffes mere ubureaukratisk.⁵

Selvejets styrker

Da amterne var ansvarlige for gymnasierne, var rektor primært en administrator, men med selvejet blev skabt en helt ny governancestruktur, hvor ledelsen af gymnasierne blev professionaliseret. Det betyder, at bestyrelse og rektor i dag udøver ledelse med udgangspunkt i, hvad der er brug for på det enkelte gymnasium. Den primære styrke ved selvejet ligger netop i den lokale styring, hvor bestyrelsen og ledelsen sammen træffer valg og foretager prioriteringer, der imødekommer behov og ønsker på gymnasiet og i

² Jf. forarbejderne til institutionsloven:
<https://www.retsinformation.dk/eli/ft/200512L00183>

³ Institutionslov for de almene gymnasier:
<https://www.retsinformation.dk/eli/fta/2019/596>

⁴ Jf. aktstykke 191 om oprettelsen af bygningsselvejet (Finansudvalget 2008/09):
<https://www.ft.dk/samling/20081/aktstykke/aktstk.191/aktstykke/642029/715302.pdf>

⁵ Quartz 2015: Omkostnings- og effektiviseringsanalyse af ungdomsuddannelsesinstitutionerne: <https://www.uvm.dk/-/media/filer/uvm/aktuelt/pdf15/151117-quartz-omkostnings-og-effektiviseringsanalyse-af-ungdomsuddannelsesinstitutionerne.pdf?la=da>

lokalområdet. Det giver meningsfulde beslutninger, gennemsigtighed og effektivitet.

Det lokale råderum, som selvejet giver, betyder, at man på det enkelte gymnasium kan beslutte gymnasiets udbud af studieretninger og tilrettelægge undervisning og øvrige forhold efter elevgruppens og lokalrådets karakteristika. Dermed imødekommer man, at der er forskelle på tværs af landet. Bestyrelsen sikrer også, at budgetlægningen har fokus på, hvilke behov der er på det enkelte gymnasium for fx efteruddannelse af undervisere eller istandsættelse af faglokaler. Analysen af, hvilke behov der er på det enkelte gymnasium og i lokalsamfundet, foretages i samarbejde med elever og medarbejdere samt kommunen og andre relevante lokale aktører.

Gymnasiernes ledelser er i det hele taget kommet tættere på medarbejdere og elever. Det er blandt andet sket ved, at ledelserne med overgangen til selvejet overtog en række personaleledelsesopgaver, som før var placeret i amterne.⁶ Og hvad angår eleverne, bidrager den korte vej mellem elevrådet og bestyrelseslokalet til deres demokratiske dannelse og dermed til uddannelsens alment dannende formål.

Samtidig har de selvejende gymnasier været effektive til at implementere Folketingets skiftende uddannelses- og institutionspolitiske målsætninger, præcis som det var intentionen med selvejet. Blandt andet er andelen af en ungdomsårgang, der vælger en gymnasial uddannelse (stx, hf, hhx eller htx), steget fra 50% i 2008 til 60% i 2017. Dermed har gymnasierne bidraget aktivt til den politiske målsætning om, at 90% af en årgang skal have en ungdomsuddannelse, inden de fylder 25 år. Det betyder samtidig, at gymnasierne i dag favner en langt bredere elevgruppe, og ikke desto mindre har de formået at sikre en høj fastholdelsesgrad (85% på stx).

Ovenstående er en positiv effekt af, at der i starten af 2000'erne fra politisk side blev stillet større krav til ungdomsuddannelserne om kvalitetsudvikling, herunder reduktion af frafald og øget gennemførelse. Det var analysen, at større gennemsigtighed og information om institutionernes resultater ville påvirke institutionernes adfærd og derigennem bidrage til en højere gennemførelse blandt eleverne. Derudover skulle en større gennemsigtighed også give kommende elever bedre muligheder for at træffe valg om uddannelse på et oplyst grundlag.⁷

Bagsiden af det politiske ønske om, at gymnasierne som selvejende institutioner på denne måde skulle fungere på et kvasimarked med mere fokus på output⁸, har dog vist sig de senere år som en øget konkurrence om eleverne. Den er kommet til syne i takt med, at ungdomsårgangene er blevet mindre, og skyldes ikke selvejet, men snarere, at taxametersystemet er indrettet med en stor andel aktivitetsafhængigt tilskud, hvorfor en nedgang i elevtallet har stor betydning for økonomien på det enkelte gymnasium. I det følgende uddybes indretningen af taxametersystemet og konsekvenserne heraf.

⁶ EVA 2012: Ledelse af et gymnasium i forandring:

<https://www.eva.dk/ungdomsuddannelse/ledelse-gymnasium-forandring>

⁷ Rapport fra Udvalget for analyse af uddannelsesområdets styringssystem 2005

<http://static.uvm.dk/publikationer/2005/styringsanalyse/styringsanalysen.pdf>

⁸ Finansministeriet 2009: Selvejende institutioner – styring, regulering og effektivitet:

<https://fm.dk/media/14013/9788778569042.pdf.pdf>

2) Taxametersystemet

Det andet ben i styringen af ungdomsuddannelserne er taxametersystemet. Da selvejeloven for de almene gymnasier blev vedtaget i 2006, var taxametermodellen ikke færdigudviklet, men den daværende undervisningsminister udtrykte en forventning om, at den ville blive udformet efter samme hovedprincipper som for erhvervsgymnasierne.⁹ Den konkrete udformning af taxametersystemet var således *ikke* en del af selvejlet og lovgivningen herom.

I det nuværende taxametersystem for de almene gymnasier udgør de aktivitetsafhængige tilskud ca. 93 pct. af de almenGYmnasiale uddannelsers finansiering, mens grundtilskuddet udgør ca. 7 pct. Således øges tilskuddet for hver elev, institutionen optager. Derudover gives et særskilt tilskud til udkantsgymnasier, defineret som almene gymnasier med mindre end 430 stx-årselever, der er placeret mere end 20 km til nærmeste gymnasium. Der gives også et socialt taxameter til institutioner med en stor andel af elever, der har større risiko for frafald målt på grundskolekarakterer.

Fordelene ved taxametersystemet kan opsummeres i stor gennemsligtighed i tildelingen af økonomiske midler, lave omkostninger til administration af fordelingsystemet og klare incitamentter til at få flere igennem uddannelse.¹⁰ Samtidig inspirerer taxametersystemet til effektiv ressourceudnyttelse og omkostningseffektivitet.

Der er dog også ulemper ved systemet, som er blevet tydelige i de senere år i takt med, at ungdomsårgangene er blevet mindre. De negative konsekvenser af en stor andel aktivitetsafhængigt tilskud har således vist sig, i og med et faldende antal unge er begyndt at udfordre gymnasiernes økonomi. Det ses af de to eftersyn af institutionsudviklingen og taxametersystemet, som Implement og Struensee & Co. har foretaget for Børne- og Undervisningsministeriet. Her blev det påvist, at der har udviklet sig en uhensigtsmæssig konkurrence om eleverne mellem ungdomsuddannelsesinstitutionerne, der har været en barriere for samarbejdet mellem institutionerne.¹¹

At taxametersystemet ville føre til mere konkurrence, er ikke overraskende. Forud for indførelsen af taxametersystemet havde Undervisningsministeriet i 2005 fået foretaget en styringsanalyse, hvori man kan læse forventningerne til konsekvenserne af aktivitetsafhængigt taxameter og færdiggørelsestaxameter. I analysen står bl.a., at taxametersystemets kobling mellem aktivitet og bevillinger rummer positive incitamentter til brugervenlig adfærd og til fornyelse af uddannelserne med henblik på at kunne tiltrække elever og studerende i en konkurrence på markedslignende vilkår. Det var dog vurderingen, at incitamentsstrukturen hverken ville være entydigt positive eller negative.¹²

⁹ Jf. ministersvar efter fremsættelsen af Lovforslag L183 den 29. marts 2006:

<https://www.ft.dk/samling/20051/lovforslag/L183/spm/1/svar/255945/280890.pdf>

¹⁰ CEVEA 2013: Effekterne af taxameterstyring på ungdomsuddannelserne:

https://cevea.dk/filer/old/materialer/analyser/utillsigtede_konsekvenser_af_taxameterstyringen_paa_ungdomsuddannelserne_-_problemer_og_mulige_loesninger.pdf

¹¹ Implement og Damvad 2020: Eftersyn af institutionsudviklingen på undervisningsområdet: <https://www.uvm.dk/-/media/filer/uvm/aktuelt/pdf20/maj/200521-eftersyn-af-institutionsudviklingen-hovedrapport.pdf?la=da>

¹² Rapport fra Udvalget for analyse af uddannelsesområdets styringssystem 2005

<http://static.uvm.dk/publikationer/2005/styringsanalyse/styringsanalysen.pdf>

3) Anden politisk regulering: Kapacitetsstyring og elevfordeling

Det tredje ben i styringen af ungdomsuddannelserne er anden politisk regulering udover selvejet og taxametersystemet. I det følgende sættes fokus på den politiske regulering af kapacitetsfastsættelse og elevfordeling. Disse regler er fastlagt i institutionslovens kapitel 3 og i optagelsesbekendtgørelsen for de almene gymnasier.¹³

Kapacitetsfastsættelsen foregår i dag ved, at alle almene gymnasier indgår i et lokalt, forpligtende samarbejde, hvor de bl.a. koordinerer deres kapacitet og elevfordeling. Bestyrelsen på de almene gymnasier laver hver især et oplæg til, hvor mange elever de ønsker at optage det kommende skoleår, og herefter drøftes og fastlægges det enkelte gymnasiums optagelseskapacitet i det forpligtende samarbejde. Efterfølgende orienteres regionsrådet, som kan vælge at gå i dialog med gymnasierne om kapacitetsfastsættelsen. Regionsrådet kan også vælge at indstille en anden kapacitet til Undervisningsministeriet, end den gymnasierne har lagt op til. Det er undervisningsministeren, der endeligt fastlægger kapaciteten på indstilling fra regionsrådet.

Hvis antallet af ansøgere til et gymnasium overstiger den fastsatte optagelseskapacitet, igangsætter det lokale fordelingsudvalg en fordeling af ansøgerne, så ansøgere, der bor tættest på det overansøgte gymnasium, optages her, mens de øvrige ansøgere fordeles til andre gymnasier med ledig kapacitet. I fordelingsudvalgene sidder rektorer og regionsrådsrepræsentanter. I 2019 blev der lavet en midlertidig politisk aftale, der gjorde det muligt for fordelingsudvalgene at træffe beslutning om lokale elevfordelingsregler. Disse samt processen for kapacitetsfastsættelse og elevfordeling er uddybet i bilag 3.

Opgaven med kapacitetsfastsættelse og elevfordeling er altså ikke en opgave, der alene ligger hos det enkelte gymnasium. Derimod varetages den i et forpligtende samarbejde mellem gymnasierne, og som beskrevet har regionsrådet og ministeren også en rolle at spille. Det skal bemærkes, at reglerne for kapacitetsstyring og elevfordeling udelukkende omfatter de almene gymnasier. Erhvervsgymnasierne er i dag *ikke* omfattet af reglerne for kapacitetsstyring og elevfordeling, men har som bekendt alligevel selvejet som styringsform.

Som tidligere uddybet ligger der en lang række opgaver i selvejet, som ikke vil blive påvirket af en øget central styring af kapacitetsfastsættelsen og elevfordelingen. Det betyder også, at selv hvis reglerne for elevfordeling ændres, så eleverne i mindre grad frit kan vælge institution, vil gymnasiernes fortsat have behov for at træffe lokale beslutninger om målrettede tiltag for at fastholde eleverne i deres uddannelse gennem fokus på høj kvalitet i undervisningen, elevtrivsel, fagligt og socialt miljø mv., som er væsentlige opgaver for gymnasiets bestyrelse og ledelse. Det lokale handlerum til dette sikres netop gennem selvejet, der pålægger bestyrelsen at forvalte institutionens midler, så de bliver til størst mulig gavn for institutionens formål; at forberede eleverne til videregående uddannelse, herunder at de tilegner sig almindelig viden og kompetencer gennem uddannelsens kombination af faglig bredde og dybde og gennem samspillet mellem fagene.

¹³ Optagelsesbekendtgørelse for de almene gymnasier:
<https://www.retsinformation.dk/eli/lta/2020/314>

Bilag 1: Tilblivelsen af det statslige selveje på det almengymnasiale område

Regeringen offentliggjorde i april 2004 "[Det nye Danmark – en enkel offentlig sektor tæt på borgeren](#)", der var et udspil til ændring af den offentlige sektors struktur. En målsætning i udspillet var "Mere sammenhæng i ungdomsuddannelser af høj faglig standard" og en hovedlinje var, at selvejende gymnasier forankres i staten, der får det samlede ansvar for alle ungdomsuddannelser.

Målsætningerne blev introduceret med, at gymnasierne ville få større frihedsgrader som selvejende institutioner. De skulle finansieres af staten og med lokalt forankrede ansvarlige bestyrelser. Det skulle give større frihed til at tilrettelægge driften efter de konkrete lokale behov og ønsker og sikre gymnasiernes centrale placering i lokalsamfundene. Tilskudsstrukturen skulle sikre fagligt bæredygtige og relevante ungdomsuddannelser også i tyndt befolkede områder. Det frie skolevalg skulle opretholdes.

I juni 2004 indgik regeringen og Dansk Folkeparti "[Aftale om struktur](#)", som indeholdt principper for den fremtidige opgave- og ansvarsplacering mellem de selvejende institutioner, regionerne og staten. Staten skulle have det overordnede ansvar for økonomien, oprettelse af institutioner og føre tilsyn. Regionerne og de forpligtende samarbejder skulle have til ansvar at koordinere den geografiske placering af udbud og for fordeling af elever, hvor de skulle tage hensyn til "*elevens ønsker om skole, studieretning og valgfag samt transporttid til skolen*". De selvejende institutioners øverste ansvarlige skulle være en bestyrelse med ansvar for institutionens drift, konkrete studieretninger på institutionen, bygninger, ansættelse og afsked af ledelsen samt de daglige beslutninger om kapacitet, optag.

I september 2004 blev der indgået [aftale om en udmøntningsplan for strukturreformen](#). Af planen fremgik det, at et formål med samlingen af alle ungdomsuddannelser i staten som selvejende institutioner var at skabe mulighed for ensartede styrings- og rammevilkår.

Som led i gennemførelsen af strukturreformen blev der vedtaget [ny lovgivning/m.fl.](#), som blandt andet gennemførte, at alle ungdomsuddannelser blev samlet i staten med ensartede styrings- og rammevilkår. Den nye lovgivning fastsatte også, at almene gymnasier, hf, vuc og sosu-skolerne blev selvejende fra 1. januar 2007, ledet af bestyrelser med ansvar for institutionens drift overfor undervisningsministeren. En udvikling erhvervsskolerne havde gennemgået allerede i begyndelsen af 1990'erne.

Beslutningen om at gøre gymnasieskolerne og studenter- og hf-kurserne selvejende skulle også understøtte den samlede vision i gymnasireformen fra 2005 om en samlet reform af de fire gymnasiale uddannelser, hvor den uddannelsesforberedende og alment dannende funktion skulle styrkes, og hvor klare profiler skulle fastholdes.

Inden rammerne for selvejet blev fastsat, skulle Undervisningsministeriet gennemføre en generel styringsanalyse, hvis resultat skulle danne grundlag for tilrettelæggelse af det nye institutionsområdes selveje. En del af opgaven var at komme med anbefalinger til rammerne for det fremtidige bestyrelsesarbejde. I konklusionen i "[Styringsanalysen – analyse af uddannelsesområdets styringssystem](#)" fra 2005 blev institutionens nye opgaver som selvejende institution beskrevet:

”Institutionernes nye opgaver

De nye institutionsområder er i dag undergivet et helt andet styringskoncept end de eksisterende selvejende institutioner. Institutionsområdet er karakteriseret af en anden kompetence- og ansvarsfordeling mellem de forskellige forvaltningsled, herunder med væsentlig færre økonomiske og administrative dispositionsbeføjelser på det lokale niveau. Overgangen til selveje vil således byde på principielt helt nye opgavetyper. Institutionerne skal – i lighed med de nuværende selvejende institutioner – med de begrænsninger, der følger af andre regler, selv træffe beslutning om bl.a. optagelse af elever/studerende, ansættelse og afskedigelse af personale, tilrettelæggelse og gennemførelse af undervisningen, indkøb af materialer, udstyr og inventar samt lokaleforsyning gennem egne bygninger eller lejemål. Løsningen af disse og en lang række afledte opgaver, som for de fleste amtslige institutioners vedkommende hidtil er løst af de amtslige forvaltninger, kræver for mange af institutionerne opbygning af en mere professionel ledelse og administration på den enkelte institution eller i administrative fællesskaber mellem institutionerne.

På indholdssiden er de nye selvejende institutioner allerede undergivet Undervisningsministeriets bestemmelser, og den indholdsmæssige styring foregår på samme måde som indholdsstyringen på de eksisterende selvejende institutioner, dvs. ved bekendtgørelsesfastlagte bestemmelser om mål, struktur mv. og med et tilsyn varetaget af Undervisningsministeriet.

De nye selvejende institutioner er karakteriseret ved at have et relativt smalt udbud, og de er typisk små institutioner. Bortset fra dette forhold ligner de amtslige institutioner, som overgår til staten i 2007, på mange måder de selvejende institutioner på Undervisningsministeriets område.

Overgangen til selveje for de amtslige uddannelsesinstitutioner indebærer på det administrative og ledelsesmæssige område en række store udfordringer. Helt grundlæggende er det en omstillingsproces, hvor institutionerne skal lære at anvende de nye frihedsgrader, som selvejet giver dem.

Erhvervsskolerne, som alt andet lige har en mere kompleks virksomhed end de nuværende amtslige institutioner, har gennemgået en tilsvarende proces i begyndelsen af 1990'erne og med et godt resultat. På den baggrund, og fordi de amtslige institutioner har relativt god tid til at forberede sig på omstillingen, og der i Undervisningsministeriet sker en koordination af overgangsprocessen i en til formålet oprettet organisatorisk enhed (Center for Strukturreform), er det forventningen, at institutionerne vil komme gennem denne omstillingsproces på en hensigtsmæssig måde. Muligheden for at indgå i administrative fællesskaber, udlicitere administrative opgaver eller sammenlægge sig med andre selvejende institutioner stiller institutionerne meget frit med hensyn til at organisere løsningen af de administrative og ledelsesmæssige opgaver på en måde, som ud fra lokale behov og ønsker skønnes at være optimal.”

Som opfølgning på Undervisningsministeriets styringsanalyse af selvejet blev der vedtaget en ny institutionslovgivning, som blandt andet fastsatte bestyrelsessammensætningen for selvejende institutioner, rollefordelingen mellem Undervisningsministeriet og de selvejende institutioner. I [forarbejderne til institutionsloven](#), er bestyrelsens overordnede rolle beskrevet:

”Bestyrelserne for de selvejende institutioner har ansvaret for den overordnede ledelse af institutionernes drift og virksomhed. Dette ansvar omfatter både de uddannelses- og undervisningsaktiviteter, som institutionerne

varetager i henhold til det vedtægtsbestemte formål, og institutionernes økonomi og administration. Bestyrelserne har tillige ansvaret for at sikre, at institutionernes drift og virksomhed udøves i overensstemmelse med gældende lov.

Det er samtidig en hovedopgave for bestyrelserne at sikre optimale rammer lokalt for uddannelses- og undervisningsaktiviteter af høj kvalitet ved blandt andet at have kvalificerede lærerkræfter, gode fysiske rammer og et økonomisk råderum, der giver de fornødne handlemuligheder i forhold til prioriteringen af den samlede ressourceanvendelse.

Lovforslagets bestemmelser om selveje, herunder om institutionernes ledelse og tilskud, tager udgangspunkt i styringsanalysens anbefalinger om institutionernes bestyrelsessammensætning, finansiering og tilsynet med institutionerne.”

Loven trådte i kraft den 1. januar 2007, hvorefter det statslige selveje for alle ungdomsuddannelser var en realitet.

Bilag 2: Gymnasiebestyrelsens ansvar og opgaver

En gymnasiebestyrelse består af seks til ti medlemmer, hvoraf flertallet skal være udefrakommende, primært fra institutionens lokalområde. Bestyrelsens medlemmer skal have kompetencer, der bidrager til at fremme institutionens virke. Medarbejderne på institutionen udpeger to medlemmer til bestyrelsen, hvoraf den ene har stemmeret. Ligeledes udpeger eleverne fra institutionen også to bestyrelsesmedlemmer på samme vilkår.

Bestyrelsen har den overordnede ledelse af institutionen og fastsætter en [forretningsorden for sit virke](#). Herudover er det bestyrelsens opgave at ansætte og afskedige institutionens øverste leder.

Bestyrelsen er ansvarlig over for undervisningsministeren for institutionens drift, herunder for forvaltning af det statslige tilskud og det nærmere indhold i dette ansvar er udfoldet i institutionsloven.

Som øverste ansvarlig for institutionens virke skal bestyrelsen engagere sig uddannelsespolitisk i institutionens virke og udvikling. Det medfører blandt andet, at bestyrelsen løbende skal være med til at sikre, at kvaliteten i undervisningen er så høj som overhovedet muligt.

Bestyrelsen skal holde sig opdateret med ministeriets uddannelsespolitik – herunder reformer og initiativer. Det er ligeledes, i samarbejde med ledelsen, bestyrelsens opgave at sikre, at institutionen lever op til de politiske mål, der fra ministeriets side fastsættes i relation til hhv. undervisningens tilrettelæggelse og udførelse.

Bestyrelsen har ansvaret for en lang række styringsmæssige opgaver i relation til udbud, optag og kapacitet, hvor det er bestyrelsens opgave at koordinere optagelse og fordeling af ansøgere. Bestyrelsen har i relation til institutionsstyring, finansiering samt institutionsdrift det overordnede ansvar for den samlede ledelse, undervisningen, afholdelse af eksamen, afgørelser vedrørende elever/studerende mv. Bestyrelsen har ret til høring ved oprettelse og nedlæggelse af institutioner samt indstillingsret ved sammenlægning og spaltning af institutioner.

Bestyrelsen har ansvaret for de administrative funktioner vedrørende løn, bygninger, indkøb, it, efteruddannelses- og udviklingsopgaver samt det overordnede ansvar for drift, fastsættelse af kapacitet og økonomiske rammer for drift. Den har til opgave at have den strategiske ledelse vedrørende administration, økonomi, kapital, investeringer mv. samt det overordnede arbejdsgiveransvar for de ansatte.

Bilag 3: Kapacitetsfastsættelse og elevfordeling

Undervisningsministeren har ansvaret for at sikre kapaciteten på de almengymnasiale uddannelser, så alle ansøgere, der opfylder optagelsesbetingelserne, kan optages og fuldføre uddannelsen.

Alle institutioner, der er godkendt til at udbyde uddannelsen til almen studentereksamen eller uddannelsen til hf-eksamen, skal indgå i et forpligtende samarbejde med andre institutioner i området, der er godkendt til at udbyde samme uddannelser. Et forpligtende samarbejde omfatter koordinering af institutionernes kapacitet, udbud af studieretninger, valgfag og elevfordeling. Det omfatter i øvrigt samarbejde med regionsrådet og med andre institutioner (der udbyder htx, hhx eller grundforløbene i erhvervsuddannelserne) om koordinering.

Alle institutioner i et forpligtende samarbejde skal hvert år sende deres oplæg til, hvor mange elever institutionen ønsker at optage det kommende skoleår (optagelseskapacitet), til det forpligtende samarbejde. Det forpligtende samarbejde drøfter i fællesskab optagelseskapaciteten for de enkelte institutioner og fastsætter herefter den endelige kapacitet. Herefter orienterer institutionerne regionsrådet, der har ansvar for at koordinere den samlede indsats i regionen i forhold til at sikre sammenhæng i udbuddet af alle ungdomsuddannelser, herunder geografisk placering og uddannelsernes kapacitet. Regionsrådet kan gå i dialog med institutionerne om kapacitetsfastsættelsen.

Efterfølgende giver regionsrådet skriftligt besked til Styrelsen for Undervisning og Kvalitet om den samlede kapacitet, og hvordan den er fordelt på de enkelte institutioner. Ønsker regionsrådet en anden kapacitetsfastsættelse end institutionerne har lagt op til, kan regionsrådet indstille dette til undervisningsministeren. Ministeren kan af hensyn til et tilstrækkeligt og varieret uddannelsesudbud til alle unge overalt i landet og en hensigtsmæssig udnyttelse af den samlede kapacitet fastlægge et kapacitetsloft for det enkelte gymnasium for optaget af elever.

Regionsrådet har til opgave sammen med de forpligtende samarbejder at nedsætte et fordelingsudvalg for hver af de geografiske områder, der i forhold til uddannelsesstederne ligger i en passende geografisk afstand fra de unge uddannelsessøgendes bopæl. På tværs af landet er der nedsat 17 fordelingsudvalg, der dækker hvert sit geografiske område. Hvert udvalg består af 1-2 repræsentanter fra regionsrådet samt af institutionernes ledere fra det pågældende område. Ledere af erhvervsrettede uddannelser kan være medlemmer, hvis det enkelte udvalg bestemmer det.

Fordelingsudvalgene foretager fordelingen af ansøgere, når antallet af ansøgere til en bestemt uddannelse ved en institution overstiger den fastsatte kapacitet for den pågældende uddannelse. Ved fordelingen af ansøgere lægger fordelingsudvalget vægt på afstanden via vejnettet mellem ansøgerens bopæl og uddannelsesstedet, så ansøgere med kortest afstand til institutionen går forud for andre ansøgere. Fordelingsudvalget kan dog uanset ovenstående forfordele ansøgere, der ikke på anden måde kan få plads på en institution inden for 60 minutters transporttid med offentlig transport.

Ansøgere, der ikke optages på deres førstprioritet af kapacitetsmæssige grunde, sendes videre til den institution, der er ansøgerens næstfølgende prioritet, hvis den har ledig kapacitet. Enkelte gange henvises ansøgere til

institutioner, de ikke har prioriteret. Henvisningen kan dog ikke ske til andre udbud, end det ansøgeren har søgt, og skal ske under hensyntagen til afstanden mellem ansøgers bopæl og uddannelsesstedet.

For skoleårene 2019/20 og 2020/21 besluttede et politisk flertal på Christiansborg at tildele fordelingsudvalgene en midlertidig mulighed for ved enstemmig afgørelse at fastsætte lokale elevfordelingsregler med det formål at løse eller imødegå udfordringer af faglig, pædagogisk eller social karakter, som har sammenhæng med elevsammensætningen på et eller flere gymnasier i fordelingsudvalgets område. Et gymnasium, som oplever sådanne udfordringer, kan kræve, at fordelingsudvalget træffer afgørelse om fastsættelse af lokale elevfordelingsregler. Kan et fordelingsudvalg ikke blive enige, kan gymnasiet klage til regionsrådet, hvorefter regionsrådet har mulighed for at fastsætte lokale elevfordelingsregler.